

Tilannekatsaus

- ruokaketjun petoksellinen toiminta viranomaisen silmin, Suomi ja EU.

Jäljitettävyys ja takaisinvedot 5.5.2014

Ylitarkastaja, jaostopäällikkö Annika Nurttila,
Valvontaosasto, Tuoteturvallisuusyksikkö

Esityksen tavoitteena on

että koulutukseen osallistuja saa

- tietoa siitä, mitä petoksellisen toiminnan estämiseksi ja valvonnan kehittämiseksi tehdään kansallisesti ja EU-tasolla
- kimmokkeen pohtia, miten petoksellinen toiminta voisi näyttäytyä omassa työssä

Esityksen sisältö

- Valvonnan haasteet globaalissa ruokabusinessissä
- Hevosenlihakohu ja sen opit
- Petoksellisen toiminnan kuva
- Food Fraud Network – EU
- Miten Suomessa?

Valvonnan painopisteet tänään

- **Kuluttajan harhaanjohtamisen estäminen**
  - Aitous, totuudenmukaisuus tuotteessa ja markkinoinnissa
- **Turvallisuuden varmistaminen**
  - Jäljitettävyys
  - Asiakirjojen oikeellisuus
  - Pakkausmerkinnät
  - Mikrobiologinen ja kemiallinen elintarviketurvallisuus

Onkohan tämä humpuukia?

Mitä eroa on elintarvikkeella ja lääkkeellä?
Lupaako mainos liikaa?

Hidastaa ikääntymisprosessia.
Migreeniin, jännityskipuihin, suonenvetoihin, kramppeihin.
Lisää potenssia. Flunssatorjuja. Purkaa rasvavarastoja.
Parempiin oppimismotkeisiin. Nivelen hyvinvointiin.
Markkinoiden vahvin yrittäjä.
Polttaa rasvaa.
Sopii monien nykyajan terveys-
ongelmien ennaltaehkäisyyn.
Karistaa kiloja!

tehokas
esimäse
torjuntaan
haitalliset
virukset,
bakteerit,
hiivat ja
sienet.

 Evira

 Evira

Valvonnan haasteet

- Globaalit, monikansalliset markkinat ja markkinointi
- Resurssien rajallisuus, priorisointitarve, osaaminen

Mitä hevosenlihacase opetti 1?

- Elintarvikehuijausten ja – petosten valvonta vaatii uudenlaisia, perinteisestä elintarvikevalvonnasta poikkeavia valvontamenetelmiä
- Valvontatapausten kansainvälisiä ulottuvuuksia ei välttämättä tunnisteta riittävän hyvin
- Elintarvikkeiden maailmanlaajuinen hankinnassa erilaiset välittäjät ym. ovat keskeisessä asemassa ja elintarvikealalla on tapahtunut laajaa toimintojen ulkoistamista

Mitä hevosenlihacase opetti 2?

- Lihasektorin petokset vaativat hyvin rakennettua ja organisoitua logistiikkaa (kylmäketju) – ammattimaista toimintaa, ylikansallista
- Elintarvikevalvontaviranomaisten osaamista elintarvikeketjun rikollisuuden ehkäisemisessä ja tunnistamisessa on lisättävä
- Yhteistyötä eri viranomaisten kesken lisättävä (poliisi/talousrikollisuus, tulli, veroviranomaiset)

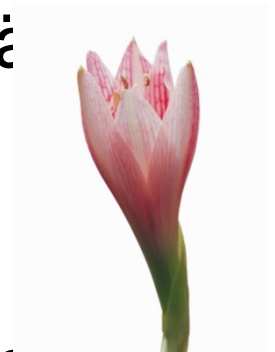
Missä raha – siellä petos

- Petos on hyötymistarkoituksessa tapahtuvaa tahallista erehdyttämistä
- Erehdyttämistä on
  - ominaisuuden esittämistä tuotteesta, jota sillä ei ole
  - tuotteen väärentäminen laadullisesti
  - tuotteessa olevan ominaisuuden salaaminen
- Erehdyttämistä ei ole
  - tuotteen kehuminen tavanomaisissa puitteissa
  - ostajan erehtyminen omasta syystä (huolellisuusvelvoite)

Sahramista kalaan...

- *Sahramin* väärentäminen: kallis mauste, lisää massaa esim. öljyllä, melassilla ja käytetään värejä....
- *Hunajan* väärentäminen: mm. makeutusaineiden lisääminen, siitepölyn poistaminen (alkuperän häivyttäminen), mehiläisten syöttäminen makeutusaineilla....
- *Kala* – lajit (kuha – pangasius), tuotantomenetelmä (luonnonkala – viljelty), kiellettyjen lisäaineiden käyttö (veden sitominen)...

Kasvisten alkuperäväärennökset – rahasampo?

- Kotimaiset marjat ja hedelmät arvostettuja
  - Kuluttaja valmis maksamaan enemmän
  - Taloudellinen etu suuri
  - Kausituote
- Määrätietoista ja järjestäytyntä toimintaa
  - Liikkuvat myyntipisteet, vaihtuvat varastopaikat ja toiminimet
  - Elintarvikevalvontaviranomaisille ei ilmoiteta toiminnasta
  - Määräyksistä ja kehotuksista ei välitetä

Ruokapetokset ravintolisissä....

- Lääkeaine ”boosterit” ravintolisissä, joista ei ole kuitenkaan merkintää pakkausmerkinnöissä
  - Sildenafili ja tadalafili ja niiden analogit ns.potenssivalmisteissa
  - Sibutramiini laihdutusvalmisteissa
  - Hormonit tai doping-aineet urheiluvalmisteissa jne.
- Ylisuuri tai mitätön määrä ominaista (“vaikuttavaa”) ainetta ravintolisässä
- Harhaanjohtava markkinointi

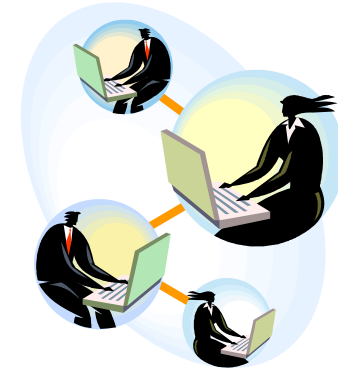

Ruokapetosten vastustaminen vahvasti EU:n agendalla

- Vahva kannanotto – elintarvikepetosten vastaista työtä priorisoidaan (komissio, parlamentti, de Lange raportti)
- Toimintasuunnitelma
- Työ resursoitu komissiossa (Food Fraud Team),
- Vahva horisontaalinen ote (eri pääosastot yhteistyössä) - eri viranomaistahojen yhteistyötä korostetaan vahvasti
- Lainsäädännön kehittäminen
  - virallisesta valvonnasta annettu asetus 882/2004 -> säädösten tietoinen rikkominen, anonyymi näytteenotto
- Better Training for Safer Food
  - New Food Investigation Techniques
  - E-commerce

EU: Food Fraud Network

- Perustettu noin vuosi sitten
- Komission koordinoima jäsenmaiden *elintarvikepetosten vastaista työtä koordinoiva verkosto*
- Pitänyt kolme kokousta: 8.7.2013, 8.11.2013 ja 30.4.2014
- Kussakin maassa "Contact point", Suomessa Evira, oikeudellinen yksikkö, lakimies Outi Pälä
- Sähköinen tietojärjestelmä kehitteillä jäsenmaiden välisen tiedonvaihdon ja tutkinnan edistämiseksi. Järjestelmä käytössä arviolta vuonna 2016??
- Food Fraud Seminar viranomaisille

Komission koordinoitujen valvontasuunnitelmat

Komissio voi suositella koordinoituja suunnitelmia 62 artiklan 2 kohdassa tarkoitettua menettelyä noudattaen. Suunnitelmat on:

- a) järjestettävä vuosittain ohjelman mukaisesti; sekä
- b) järjestettävä tarvittaessa tilapäisluonteisesti, erityisesti jotta voidaan määrittää rehuihin, elintarvikkeisiin tai eläimiin liittyvien vaarojen esiintyvyys. (*esim. hevosenliha*)

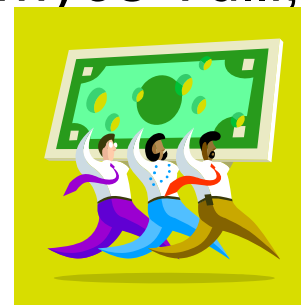
EPNAs 882/2004, 53 artikla

Alustavia suunnitelmia koordinoituksi valvontasuunnitelmiksi

- Jäsenmaille osoitetun kyselyn tulokset esiteltiin FFN kokouksessa 30.4.2014
- Jäsenmaiden ehdotuksissa vahvasti esillä laji-alkuperä- ja koostumusväärännökset
- Komission *alustavat ehdotukset*
  - *Hunajan väärentäminen*
  - *Kalalajiväärennökset*
  - Komission tutkimusyksiköltä ”Joint Research Centre” <http://ec.europa.eu/dgs/jrc/> on pyydetty miten tällaiset hankkeet voitaisiin toteuttaa. JRC:tä on myös pyydetty järjestämään jäsenmaiden asiantuntijoille työkokouksen

Elintarvikepetosten vastainen työ Suomessa

- Evirassa
  - elintarvikepetosten vastaisen työn koordinointi vastuutettu oikeudelliselle yksikölle
  - jäljitettävyyden valvonnan ohjauksen koordinointi keskitetty tuoteturvallisuusyksikköön
- Kansallista verkostoitumista tehostetaan edelleen
  - Evira perustanut elintarvikepetosasioiden koordinoinnista vastaavan työryhmän myös Tulli, MMM ja poliisi
- Aktiivinen osallistuminen FFN:n työhön
- Koulutus, valvontamenetelmien kehittäminen

Elintarvikepetosten vastaisella työllä pitkät perinteet monessa jäsenmaassa

Mm. Italia, Espanja, Ranska, Hollanti, UK

Mitä yritykset voisivat tehdä?

- Raaka-aineiden *jäljitettävyys*, tuontiraaka-aineiden riskinhallinta
  - Sertifiointijärjestelmien vaatimukset
  - Kaupallisten asiakirjojen tarkastukset osaksi omavalvontaa, toimenpiteet puutteiden johdosta
- Reseptit ja pakkausmerkinnät vastaavat toisiaan
- Yrityskulttuuri
- Vastuullisuusjärjestelmät

Petosten torjunta – kaikkien yhteinen etu

***Yhteiskunta
Yritykset
Valvontaviranomaiset***

Kuluttajat

Keväiset kiitokset!

Annika Nurttila
5.5.2014